

Njegova analiza je izredno dosledna in se opira na vrsto že ugotovljenih spoznanj. Avtor analizira pojav urbanizacije z več aspektov: ekonomskega, demografskega, prostorskega in sociološkega.

V zadnji razpravi Antoni Zagożdżon analizira morfologijo naselij. Avtor se zaveda prevelikega formalizma že opravljenih podobnih raziskav, zato se temu izogne s tem, da vključi v proučevanje genozo, proces sprememb, pa tudi informacije z drugih področij, katere lahko ugotovimo že iz samega sistema, kot so npr. funkcije naselij. Nalogo je avtor odlično opravil.

Monografija o naselbinskih strukturah in procesih gre v smeri napovedi P. Haggetta, ki je l. 1967 predvideval, da »bo v najbližnjem desetletju analiza regionalnih sistemov postala glavna tema geografije« (S. Golachowski v uvodu). Delo prinaša nov vsebinski pristop ne samo do proučevanja procesa urbanizacije, temveč do celotnega gledanja na procese in pojave v prostoru. Tudi formalna stran teži za izpolnjevanjem sodobnih zahtev po konkretni, numerični opredelitvi elementov in procesov. Omenjene kvalitete postavljajo delo v seznam nujne literature za vsakega proučevalca naselij.

Marijan Klemenčič

Bohdan Jałowiecki: Miasto i społeczne problemy urbanizacji, Śląski instytut naukowy w Katowicach, Warszawa 1972 Kraków, str. 302.

Proučevanje mest in urbanizacije v najširšem pomenu besede je prav gotovo ena od osrednjih raziskovalnih tem v geografiji. Proces urbanizacije je kompleksen in zapleten pojav, zato je geograf toliko bolj vesel vsakega dela, ki osvetljuje ta pojav z malo manj geografske strani. Glavna značilnost citirane knjige je v tem, da presega okvire socioloških proučevanj mest in procesov urbanizacije, čeprav jo je napisal sociolog. Avtor pri svojem študiju izhaja iz problema, ne pa iz ozkega strokovnega pogleda. Močno je opazno avtorjevo sodelovanje z Oddelkom za družbeno geografijo wrocławskie Univerze in njegovim vodjem prof. S. Golachowskim. Podnaslov knjige: »Problemi, teoriije, metode« govori o teoretskem značaju dela, lahko rečemo o učeniku.

V prvem poglavju avtor podaja definicije in pojme glede urbanizacije, splošno oznako procesov urbanizacije na Poljskem ter mere urbanizacije. Posebno zadnji del poglavja je izredno zanimiv in tehen; v njem je predstavljen aksiomatičen model, s pomočjo katerega lahko ugotavljamo stopnjo urbaniziranosti in sicer s pomočjo dvanajstih znakov.

Poglavje o prostorsko-družbenih konceptih naselij je informativnega značaja in sega na področje urbanizma. Seznanja nas z različnimi koncepcijami idealnih naselij, od utopističnih idej srednjeveških avtorjev, do predstavitve najbolj uspele ureditve modernih mest.

Močno teoretski pomen ima tretje poglavje, v katerem skuša B. Jałowiecki na osnovi vrste avtorjev razložiti mestni organizem kot sistem v smislu osnovnih idej teorije sistemov avstrijskega biologa Bertalanffyja.

O prostoru, kot posebno važnem elementu urbanih naselij, je govora v četrtem poglavju. Avtor predstavlja različne principe lokalizacije mest, ekologije mesta ter strukturo mesta kot tudi dejavnike premikov ljudi znotraj mest. Posebna pozornost je posvečena čičaški ekološki šoli.

V predzadnjem poglavju so predstavljene metode proučevanja prostorsko-družbene strukture mest in to s formalno-tehnične strani kot tudi z oceno njihove uporabnosti. Že samo naštevanje trinajstih modelov, teorij in hipotez bi zavzelo preveč prostora. Omenim naj le, da gre za novejšo teorije in večinoma zahodne avtorje.

Zadnje poglavje obravnava razmerje družbenih ved do prostorskega načrtovanja. Avtor analizira vlogo posameznih ved v diagnozi obstoječega stanja, prognozi, postavljanju odločitev, urbanističnem planu in realizaciji plana.

Predstavitev problemov, teorij in metod proučevanja mest in procesa urbanizacije je izredno zahtevno delo, ki zahteva res dobrega strokovnjaka

na tem področju. B. Jałowiecki je to delo opravil vzorno. Delo je napisano v preprostem, dostopnem slogu; to velja tudi za strokovno najbolj zapletena poglavja. Knjiga povsem ustreza podnaslovu in kaže na široko avtorjevo razgledanost po tovrstni strokovni literaturi, posebno kar zadeva metode proučevanja. Pri vsej obilici uporabljenega gradiva je skozi vse delo opazen avtorjev kritičen odnos do uporabljenega materiala in sposobnost širokega zajetja obravnavane problematike.

Ob množici del o urbanizaciji je B. Jałowiecki storil to, kar je najtežje in najmanj hvaležno — zbral je vse glavne teorije, metode in probleme proučevanja mest in procesov urbanizacije in to v zadovoljstvo vsakega proučevalca naselij.

Marijan Klemenčič

Zbyszko Chojnicki, Teresa Czyż: Metody taksonomii numerycznej w regionalizacji geograficznej, PWN, Warszawa 1973, str. 105.

To drobno knjižico je del geografov navdušeno sprejel, drugi del jo je zviška zavrnil in le majhen del jo je sprejel pasivno. Avtorja sta se lotila izredno moderne teme — predstavitev kvantitativnih metod, ki so uporabne za regionalizacijo.

Prof. Z. Chojnicki, vodja oddelka za družbeno geografijo na geografskem inštitutu univerze v Poznańu, je prav gotovo ena najbolj »problematičnih« geografskih osebnosti na Poljskem. Naj mi ne zameri, če si ga dovoljum primerjati s Haggettom ali Berryjem.

T. Czyż je njegova mlajša sodelavka na omenjenem inštitutu. Večkrat ji je bilo očitano (najbrž upravičeno), da s kvantitativnimi metodami zahaja že v formalizem.

Knjižica ni nikakršen »show«, kot so pričakovali nekateri geografi. Po besedah avtorjev je njen cilj »opozoriti na možnost uporabe taksonomskih metod v regionalizaciji« (str. 14). Kot je znano taksonomija* doživlja poseben razmah in uporabo v biologiji. Avtorja težita za tem, da bi formalno stran metode prenesla v geografsko proučevanje, predvsem v izpeljavo regionalizacije s pomočjo matematičnih oziroma objektivnih metod. V ta namen avtorja predstavita vrsto zelo uporabnih metod, sicer že znanih iz geografske literature, torej tudi že preizkušenih in ocenjenih.

Obravnavano problematiko lahko razdelimo na dva dela: teoretično-vsebinskega in formalno-tehničnega. V prvem delu obravnava Z. Chojnicki klasifikacijo kot teoretičen model regionalizacije. Drugi del vsebuje opis postopka regionalizacije s pomočjo taksonomskih metod, testiranje regionalizacije in poskus združiti homogeno in nodalno zasnovane regionalizacije. Na koncu je dodan seznam literature.

Postopek izvedbe regionalizacije s pomočjo spoznanj taksonomije je v kratkem naslednji: izhodišče za taksonomsko regionalizacijo je geografska matrika informacij, kjer so zbrane vse možne informacije oz. znaki. Vsi znaki pa niso enako pomembni in odločilni, zato skušamo v drugi fazi s pomočjo metod za redukcijo kakovostnih in količinskih znakov izluščiti samo tiste, ki imajo v danem prostoru prevladujočo vlogo. S pomočjo različnih koeficientov (oddaljenosti, združevanja, korelacije) ocenjujemo podobnost izbranih znakov v osnovnih prostorskih enotah. S tem postopkom pridemo do končne faze dela — do grupiranja in prostorske delitve.

Vsaka regionalizacija, izvedena na teh osnovah, mora prenesti tudi testiranje (preizkus), s čimer ugotovimo ali regionalizacija ustreza postavljenim formalno-logičnim pogojem. V ta namen so na razpolago nekatere preizkusne metode (test hi-kvadrat, analiza variance, metoda diskriminacije).

Nič manj zanimiv ni prvi del knjižice s teoretičnim razglabljanjem o regionalizaciji v geografiji. Definicija za regijo mora imeti, po mnenju avtorja, »operativni značaj«, to je, pokazati mora na kriterije, ki dovoljujejo

* Taksonomija je znanstvena panoga o načinih urejanja in delitve raziskovanih predmetov.